

Zaaknr. 833160
Kenmerk 909822

VASTSTELLEN ONTWERP KOSTENTOEDELINGSVERORDENING WATERSYSTEEMBEHEER 2026

Behandelend ambtenaar: F. Chikar

Programmadirecteur: R. Wolbrink

Portefeuillehouder: K. van den Berg

Ambtenaar aanwezig bij Programmadirectie, Managementteam of Programma-overleg: Nee

Doel van de notitie: Besluitvorming door het algemeen bestuur over de ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer 2026.

Samenvatting: Per 1 januari 2026 geldt voor de waterschappen een andere methodiek voor de kostentoedeling watersysteembeheer. De nieuwe systematiek baseert de toedeling op gebiedskenmerken in plaats van waardeverhoudingen. Waterschap Brabantse Delta heeft een kostentoedelingsonderzoek uitgevoerd en de kostentoedeling per categorie (ingezetenen, gebouwd, ongebouwd, natuur) in kaart gebracht. Dit traject is in nauwe samenwerking met het algemeen bestuur doorlopen, waarmee de betrokkenheid en inbreng vanuit het bestuur gedurende het gehele proces is geborgd.

Advies: Het algemeen bestuur:

- stelt de ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer 2026 vast.
- legt de ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer 2026 gedurende 6 weken ter inzage.

AGENDEREN VOOR:

• Dagelijks bestuur	20 mei 2025
• Commissie Financiën, bedrijfsvoering en digitalisering	28 mei 2025
• Dagelijks bestuur	10 juni 2025
• Algemeen bestuur	25 juni 2025

1. Bijlage(n) bij het besluit

1. Rapport kostentoedelingsonderzoek KTV 2026
2. Ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer 2026 (inclusief toelichting)

AANLEIDING/CONTEXT

Per 1 januari 2026 treedt een belangrijke wijziging van de Waterschapswet in werking. Deze wetswijziging schrijft voor dat alle waterschappen bij de kostentoedeling van het watersysteembeheer moeten overstappen op een nieuwe systematiek. Waar voorheen de waardeverhoudingen van eigendommen het uitgangspunt vormden, moeten de kosten voortaan worden verdeeld op basis van gebiedskenmerken zoals inwonerdichtheid en ligging binnen of buiten bemalingsgebieden of dijken.

Deze overgang naar een gebiedsgerichte benadering beoogt een meer rechtvaardige en objectieve verdeling van de kosten voor het watersysteembeheer, aansluitend op de feitelijke gebruiksintensiteit, belangen en profijt van verschillende groepen gebruikers.

Het waterschap is op grond van deze wetswijziging verplicht om een nieuw kostentoedelingsonderzoek uit te voeren en op basis daarvan een kostentoedelingsverordening vast te stellen. Deze verordening geldt voor een periode van maximaal vijf jaar en vormt samen met de begroting de grondslag voor het vaststellen van de tarieven van het watersysteembeheer.

Doel van deze adviesnota is het voorleggen van de ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer 2026 aan het algemeen bestuur, met het verzoek om deze ontwerpverordening vast te stellen en gedurende zes weken ter inzage te leggen. Deze stap is noodzakelijk om het wettelijk voorgeschreven inspraaktraject te starten en tijdig tot vaststelling van de definitieve verordening te komen.

BEOOGD EFFECT

Het vaststellen van de ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer 2026, zodat deze vervolgens ter inzage kan worden gelegd.

ARGUMENTEN

1. Proces en bestuurlijke besluitvorming

De totstandkoming van de ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer 2026 is het resultaat van een zorgvuldig en gefaseerd proces. In deze paragraaf wordt het proces dat heeft geleid tot deze ontwerpverordening toegelicht, inclusief de gehanteerde methodiek, de gehanteerde peildatum, en de wijze waarop het algemeen bestuur is betrokken bij de kaderstelling en besluitvorming.

De nieuwe wettelijke regeling verplicht tot:

- het hanteren van gebiedskenmerken als basis voor kostentoedeling;
- het uitvoeren van een kostentoedelingsonderzoek;
- het vaststellen van een nieuwe kostentoedelingsverordening;
- het betrekken van belanghebbenden via een wettelijk verplichte inspraakprocedure;
- en het expliciet motiveren van keuzes voor of tegen het gebruik van tariefdifferentiatie.

Voor het uitvoeren van het kostentoedelingsonderzoek is gebruikgemaakt van de landelijke Handreiking Methode Gebiedskenmerken van de Unie van Waterschappen. Deze handreiking biedt een methodisch raamwerk en rekenmodel, inclusief rekenregels voor bepaling van bevolkingsdichtheid, oppervlaktecategorieën (gebouwd, ongebouwd, natuur), en het rekenkundig berekenen van kostenaandelen.

1.1 Categorieën op basis van peildatum 1-1-2025

Voor het kostentoedelingsonderzoek 2026 is gekozen voor peildatum 1 januari 2025. Dit sluit aan bij de richtlijn uit de Handreiking Methode Gebiedskenmerken, die voorschrijft dat de inwonerdichtheid wordt bepaald op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het jaar waarin de verordening ingaat.

Hoewel deze peildatum nog niet wettelijk is vastgelegd, wordt deze verduidelijking opgenomen in de aankomende Onderhoudswet, die naar verwachting in 2026 of per 1 januari 2027 in werking treedt. Terugwerkende kracht is daarbij niet voorzien.

Afwijken van deze peildatum kan leiden tot juridische onduidelijkheid en vraagt mogelijk om een nieuw kostentoedelingsonderzoek voor 2027. Omwille van actualiteit, consistentie en uitlegbaarheid wordt daarom geadviseerd om 1 januari 2025 als peildatum te hanteren.

1.2 Bestuurlijke besluitvorming

Het algemeen bestuur is gedurende het proces nadrukkelijk betrokken geweest bij het vaststellen van kaders en het maken van richtinggevend keuzes. Het algemeen bestuur van 18 december 2024 heeft bij het vaststellen van de uitgangspuntennotitie het volgende besloten:

- Maakt gebruik van de mogelijkheid om tariefdifferentiatie wegens toe te passen binnen de categorie ongebouwd en stelt deze vast op 100%;
- Maakt geen gebruik van de mogelijkheid om tariefdifferentiatie bij glasopstanden en waterbergingsgebieden toe te passen;
- Stelt voor om op dit moment geen specifiek uitgangspunt te formuleren voor cumulatie van tariefdifferentiatie;
- Maakt geen gebruik van de rechtstreekse toerekening van categoriegebonden kosten aan de categorieën.

Daarnaast heeft het algemeen bestuur van 16 april 2025 bij het vaststellen van de toepassing van gebiedskenmerken besloten dat op basis van de beoordeling van de relevante gebiedskenmerken, geen aanleiding bestaat om de rekenkundig berekende kostenaandelen aan te passen bij de vaststelling van de kostentoedelingsverordening voor de categorieën ongebouwd en natuur.

2. Ontwerp kostentoedelingsverordening

2.1 Uitkomsten onderzoek

In 2025 is een kostentoedelingsonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek is gebaseerd op de Methode Gebiedskenmerken en maakt gebruik van de meest recente gegevens per peildatum 1 januari 2025. De resultaten van dit onderzoek vormen de basis voor de nieuwe kostentoedelingsverordening voor watersysteembeheer.

Een belangrijke uitkomst is dat de inwonerdichtheid in het beheergebied is gestegen tot boven de wettelijke grens van 500 inwoners per km² (o.b.v. peildatum 1-1-2025). Hierdoor moet het kostenaandeel voor ingezetenen wettelijk minimaal 31% bedragen. Ook bij de andere categorieën zijn verschuivingen zichtbaar door geactualiseerde oppervlakedata en een nieuwe formule.

De onderstaande tabel toont de uitkomsten op peildatum 1-1-2025 van het kostentoedelingsonderzoek en de verschuivingen ten opzichte van de vorige verordening uit 2022:

Categorie	Peildatum 1-1-2022	Peildatum 1-1-2025	Vershil % peildatum 2022-2025
Ingezetenen	29,9%	31,0%	+1,1%
Natuur	0,2%	0,2%	-
Ongebouwd	9,5%	10,3%	+0,8%
Gebouwd	60,4%	58,5%	-1,9%
Totaal	100%	100%	-

Tevens is gekeken naar de toepassing van gebiedskenmerken als onderbouwing voor mogelijke afwijkingen van de rekenkundige uitkomsten. Uit het onderzoek naar gebiedskenmerken komt naar voren dat er zowel argumenten zijn binnen de categorieën om het aandeel naar boven bij te stellen, als argumenten om het aandeel naar beneden bij te stellen. Gezien de geringe afwijkingen en het uitgangspunt om stabiliteit in de lastenverdeling te waarborgen zal geen gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid tot bijstellingen op basis van gebiedskenmerken bij de vaststelling van de kostentoedelingsverordening 2026. Dit zorgt voor een voorspelbare en evenwichtige verdeling van de kosten, zonder extra bestuurlijke complexiteit. Dit besluit is door het algemeen bestuur genomen op 16 april 2025. Hierdoor zijn de kostenaandelen voor natuur en ongebouwd vastgesteld conform de rekenkundige uitkomsten van het onderzoek.

2.2 Toepassing tariefdifferentiatie

Binnen het kostentoedelingsonderzoek is de wettelijke mogelijkheid tot tariefdifferentiatie systematisch verkend en bestuurlijk afgewogen. Dit heeft geleid tot een aantal expliciete keuzes ten aanzien van het al dan niet toepassen van tariefdifferentiatie:

Tariefdifferentiaties met ingang van 1-1-2026	Besluitvorming Algemeen Bestuur
Aparte tarieven woningen en niet-woningen	Verplichte tariefdifferentiatie
Onroerende zaken die blijkens de legger als waterberging worden gebruikt (- 75%)	Besluit in het algemeen bestuur van 18 december 2024: geen gebruik van deze tariefdifferentiatie
Onroerende zaken die in hoofdzaak uit glasopstanden bestaan (+ 100%)	Besluit in het algemeen bestuur van 18 december 2024: geen gebruik van deze tariefdifferentiatie
Verharde openbare wegen (+ 100%)	Besluit in het algemeen bestuur van 18 december 2024: maakt gebruik van deze tariefdifferentiatie 100% verhoging van het tarief
WATERAANVOER ALS PLUSVOORZIENING (tot max. 100% hoger)	Niet van toepassing

Er is tot op heden nog geen besluit genomen over het al dan niet toepassen van tariefdifferentiatie voor bemalen en buitendijkse gebieden. De Unie van Waterschappen adviseert hierbij terughoudendheid, met name omwille van uitlegbaarheid en uitvoerbaarheid. Daarnaast wordt afgeraden om meerdere tariefdifferentiaties te cumuleren, vanwege de toenemende complexiteit en het risico op onbedoelde effecten in de lastenverdeling.

Binnen Waterschap Brabantse Delta is cumulatie van tariefdifferentiaties niet eerder toegepast. Tot dusver is uitsluitend gebruik gemaakt van de tariefdifferentiatie voor verharde openbare wegen.

Buitendijks gelegen onroerende zaken

Het algemeen bestuur heeft de mogelijkheid om de heffing maximaal 75% lager vast te stellen voor buitendijks gelegen onroerende zaken. Het waterschap heeft de mogelijke invoering van tariefdifferentiatie voor buitendijkse gebieden inhoudelijk en financieel als volgt beoordeeld:

- Buitendijkse gebieden beslaan slechts 4,5% van het totale beheergebied, waardoor het financiële effect van een lagere heffing verwaarloosbaar is.
- Inwoners en bedrijven in buitendijkse gebieden profiteren wél van andere onderdelen van het watersysteembeheer (zoals waterkwaliteit, peilbeheer en infrastructuur), waardoor een lagere heffing moeilijk uitlegbaar is.
- Een lagere heffing zou bovendien een ongewenste prikkel kunnen vormen voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in risicogebieden.
- De uitvoeringslasten en perceptiekosten zijn beperkt, maar wegen niet op tegen het geringe effect en de mogelijke juridische of maatschappelijke discussie.

Gezien de beperkte omvang van deze gebieden, de minimale impact op de totale kostenverdeling en het ontbreken van overtuigende beleidsmatige of maatschappelijke meerwaarde, is er geen aanleiding om af te wijken van de huidige lijn.

Het dagelijks bestuur adviseert het algemeen bestuur om geen tariefdifferentiatie voor buitendijkse gebieden op te nemen in de kostentoedelingsverordening 2026.

Bemalen

Het algemeen bestuur heeft de mogelijkheid om voor onroerende zaken in bemalen gebieden een tariefdifferentiatie in te voeren van maximaal 100% ten opzichte van het reguliere tarief. Deze mogelijkheid is bedoeld om recht te doen aan het grotere profijt dat onroerende zaken in bemalen gebieden hebben van het watersysteembeheer, door de hogere beheer- en onderhoudskosten die hier vaak mee gemoeid zijn (zoals gemalen, stuwen en intensiever peilbeheer).

In het kostentoedelingsonderzoek is vastgesteld dat de kosten van het bemalen gebied circa 21,1% van de totale watersysteemkosten bedragen. Dit ligt iets hoger dan het aandeel van de niet-bemalen gebieden (circa 18%), maar het verschil wordt als relatief beperkt beoordeeld. Daarnaast is gebleken dat de uitvoering van tariefdifferentiatie beperkte uitvoeringslasten met zich meebrengt, en technisch mogelijk is binnen het belastingsysteem.

Het waterschap heeft de mogelijke invoering van tariefdifferentiatie voor bemalen gebieden inhoudelijk en financieel als volgt beoordeeld:

- Het kostenverschil is beperkt en in de toekomst niet significant toenemend.
- De voordelen van bemaling zijn niet exclusief voor grondeigenaren in die gebieden, maar komen ook indirect ten goede aan anderen.

- De invoering zou mogelijk leiden tot juridische en maatschappelijke discussie, wat de uitlegbaarheid en acceptatie onder belanghebbenden kan schaden.
- Bovendien is er de afgelopen jaren geen tariefdifferentiatie toegepast, en zijn de omstandigheden sindsdien niet wezenlijk veranderd.

Het dagelijks bestuur adviseert het algemeen bestuur om in de kostentoedelingsverordening 2026 géén tariefdifferentiatie voor bemalen gebieden toe te passen. De inhoudelijke en financiële meerwaarde is op dit moment onvoldoende om van de bestaande lijn af te wijken.

2.3 Toelichting kostentoedelingsverordening

Voor de toelichting bij de ontwerp kostentoedelingsverordening is het model van de Unie van Waterschappen als basis gehanteerd. De toelichting is bewust uitgebreid opgesteld, met als doel om bestuur en belanghebbenden zo volledig mogelijk te informeren over de inhoud en achtergrond van de verordening.

De aanvullingen in de toelichting betreffen met name de motivering van Waterschap Brabantse Delta op de gemaakte keuzes. Deze aanvullingen zijn in de tekst schuingedrukt weergegeven, zodat ze herkenbaar zijn als toevoegingen op het standaardmodel.

3. Vervolgproces

Na vaststelling van de ontwerp-kostentoedelingsverordening door het algemeen bestuur start de formele inspraakprocedure. Deze stap is essentieel om belanghebbenden de gelegenheid te geven hun zienswijze kenbaar te maken voordat de verordening definitief wordt vastgesteld.

Belangrijkste stappen in het vervolgtraject:

- Start inspraakprocedure:
 - Duur: 6 weken (wettelijk voorgeschreven termijn).
 - Periode: van 29 juni tot en met 10 augustus 2025.
 - Doelgroep: alle belangencategorieën binnen het beheergebied van het waterschap.
 - Inspraak verloopt volgens de geldende Inspraakverordening van het waterschap.
- Verwerking inspraak:
 - Alle ingediende zienswijzen worden gebundeld in een inspraaknota.
 - Deze inspraaknota wordt samen met de definitieve adviesnota voorbereid voor bestuurlijke besluitvorming.
- Behandeling in het dagelijks bestuur:
 - Datum: 13 augustus 2025.
 - Voorstel: inspraaknota voorafgaand via een schriftelijke ronde aan het dagelijks bestuur toesturen, i.v.m. korte termijn tussen sluiting inspraaktermijn (10 augustus) en DB-overleg.
 - Tijdens de DB-vergadering kan mondelinge afstemming over de ontvangen reacties plaatsvinden.
 - Behandeling ter vaststelling adviesnota inclusief inspraaknota.
- Behandeling in de commissie FBD:
 - Datum: 20 augustus 2025.
- Behandeling in het algemeen bestuur:
 - Datum: 17 september 2025.
 - Vaststellen van de definitieve kostentoedelingsverordening 2026.

KANTTEKENINGEN EN RISICO'S

Indien het algemeen bestuur geen ontwerp kostentoedelingsverordening watersysteembeheer 2026 vaststelt, ontstaan er aanzienlijke juridische en bestuurlijke risico's. Het waterschap voldoet dan niet aan de wettelijke verplichting om per 1 januari 2026 een verordening vast te stellen. Zonder deze verordening ontbreekt bovendien de rechtsgrond om de watersysteemheffing voor 2026 op te leggen, wat direct leidt tot financiële gevolgen en uitvoeringsproblemen.

Daarnaast kan uitstel leiden tot vertraging in de verplichte inspraakprocedure, waardoor het risico bestaat dat de definitieve verordening niet tijdig kan worden vastgesteld. Ook bestaat de mogelijkheid dat de toezichthouder ingrijpt, bijvoorbeeld door middel van een aanwijzing of schorsing van besluiten. Tijdige vaststelling van de ontwerpverordening is daarom cruciaal voor juridische houdbaarheid, financiële continuïteit en bestuurlijke zorgvuldigheid.

FINANCIËLE DEKKING

Er zijn geen extra financiële consequenties.

UITVOERING

Zie paragraaf 3. vervolgproces.

COMMUNICATIE

Na besluitvorming in het algemeen bestuur, wordt vanuit het waterschap een nieuwsbericht op de website geplaatst om de nieuwe kostentoedelingsverordening toe te lichten en te verwijzen naar de mogelijkheden voor het indienen van een zienswijze.

Dit bericht wordt ook opgenomen in de nieuwsbrief naar particulieren en de nieuwsbrief voor agrariërs. Er wordt geen actieve (media)communicatie gezocht. Aan het einde van het jaar, na de behandeling van de begroting 2026 en de bijbehorende tarieven, communiceert het waterschap actief over het nieuwe belastingstelsel en wat dat betekent voor ieders aandeel in de waterschapsbelasting.

RELATIE MET BELEIDSVELDEN

Winnend Samenwerken in Brabant

Voor de invoering van het nieuwe belastingstelsel wordt intensief contact gezocht met de Brabantse Waterschappen en gebruik gemaakt van elkaars expertise daar waar nodig.

Bijdrage aan doelen voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Niet van toepassing